

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВТЕІ КНТЕУ

 Н. Л. Замкова

26 06 2020

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

POLITICAL ECONOMY

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр»	/ «bachelor»
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	/ «Social and behavioral sciences»
Спеціальність	051 «Економіка»	/ «Economics»
Освітня програма	«Економіка бізнесу»	/ «Business Economics»

Вінниця 2020

Розробники: Юрчик І.Б. канд. екон. наук

Гарант освітньої програми «Економіка бізнесу» - Супрун С.Д., канд. екон. наук, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин від 17 лютого 2020 р. пр. № 02; на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права 17 лютого 2020 р. № 02; на засіданні вченої ради інституту від 26 червня 2020 р. пр. № 6.

Рецензенти: внутрішній рецензент – Павлюк Т.І., канд. екон. наук, доцент
зовнішній рецензент – Хаєцька О.П., канд. екон. наук, доцент
кафедри економіки ВНАУ

Редактор: Фатєєва Т. Д.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.В.

Підп. до друку 02.07.2020 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 1,91.
Обл.-вид. арк. 1,59. Тираж 5. Зам. № 108.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Мета вивчення дисципліни.

Дисципліна «Політична економія» є базовою дисципліною навчального плану, адже вивчення дисципліни забезпечує студентам науково-методологічне підґрунтя для опанування ними знань з конкретних економічних дисциплін освітньої програми «Економіка бізнесу».

Метою і завданням курсу є надання майбутнім фахівцям ґрунтовних теоретичних знань законів і категорій цієї науки, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури.

Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» для освітньої програми «Економіка бізнесу» є формування комплексу компетентностей:

- інтегральна компетентність:

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні завдання і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення в сфері бізнес-діяльності чи у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та реалізації інноваційних рішень в умовах невизначеності, застосування інноваційних технологій та новітніх програмних продуктів.

- загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- фахові компетентності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Політична економія» полягають:

ПРН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, базується на вивченні такої нормативної дисципліни, як «Філософія» та передую вивченню макроекономіки, мікроекономіки та економічних дисциплін професійного спрямування.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обгрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обгрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переведення поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Теми	Кількість годин				Форми контролю
	Всього	з них			
		лекції	практ	СРС	
Тема 1. Предмет і метод політичної економії.	12	4	2	6	Т, Р, КТ
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.	9	2	2	5	УО,Т, Р, КТ
Тема 3. Економічні потреби та інтереси.	9	2	2	5	Т, Р, КТ
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.	10	2	2	6	УО,Т, Р, КТ
Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	12	4	2	6	УО,Т, РСЗ, Р, КТ
Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна	12	4	2	6	УО,Т, РСЗ, Р, КТ
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.	11	4	2	5	УО,Т, РСЗ,
Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.	11	4	2	5	УО,Т, РСЗ, Р, КТ
Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.	9	2	2	5	УО,Т, Р, КТ
Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід та прибуток.	9	2	2	5	УО,Т, Р, КТ
Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.	12	4	2	6	УО,Т, РСЗ, Р, КТ
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	12	4	2	6	УО,Т, Р, КТ
Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та її	12	4	2	6	УО,Т, РСЗ, Р, КТ
Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.	10	2	2	6	УО,Т, Р, КТ
Тема 15. Сучасні економічні системи.	10	2	2	6	Т, Р, КТ
Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних	11	4	2	5	УО,Т, Р, КТ
Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем.	9	2	2	5	УО,Т, Р, КТ
Разом	180/6	52	34	94	
Підсумковий контроль	Екзамен				

Умовні позначення: КТ- комп'ютерне тестування, УО- усне опитування, РСЗ- розв'язування ситуаційних завдань, Р- реферат, Т- тестування

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни.

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Зародження та основні етапи розвитку економічної думки. Формування політичної економії як науки. Місце і роль політекономії в системі економічних наук. Основні напрями сучасної економічної думки. Розвиток економічної думки в Україні.

Розвиток економічної теорії в працях лауреатів Нобелівської премії з економії.

Предмет політекономії та еволюція його визначення представниками різних шкіл та напрямів. Структура загальної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія.

Економічні категорії та економічні закони. Суть економічних категорій. Суть економічних законів та їх класифікація. Об'єктивний характер дії економічних законів, способи і рівні їх використання.

Методи політичної економії та його структурні складові. Характеристика методів політекономії. Сучасність і особливості формування методу політекономії. Позитивний і нормативний аналіз економічних явищ.

Функції політекономії та її роль у формуванні економічного мислення.

Політична економія – наукова основа економічної політики держави. Взаємозв'язок політичної економії, економічної політики та господарської практики.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

Виробництво як основа життя та розвитку суспільства. Сутність і структура суспільного виробництва. Основні фактори суспільного виробництва та їх взаємозв'язок. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ефективність виробництва: її сутність, економічні та соціальні показники. Фактори виробництва та їх класифікація. Виробнича функція. Сутність ефективності виробництва та основні напрями її підвищення.

Виробничі ресурси. Закон відносної рідкості ресурсів. Суть економічних ресурсів та їх види. Природні ресурси. Обмеженість ресурсів та необхідність вибору оптимальних розмірів виробництва.

Межа виробничих можливостей. Повна зайнятість і повний обсяг виробництва як форма оцінки ефективності використання ресурсів.

Тема 3. Потреби, ресурси та виробничі можливості суспільства

Економічні потреби та економічні інтереси як рушійна сила розвитку суспільства. Суть та класифікація потреб. Потреби «людини-власника» та «людини-працівника». Економічні інтереси, їх класифікація. Економічні суперечності виробництва, потреб і інтересів як джерело розвитку суспільного виробництва.

Закони зростання економічних потреб. Суть всезагального економічного закону зростання потреб і закону Енгеля. Шляхи подолання проблем, пов'язаних із безмежністю потреб і обмеженістю ресурсів. Механізм формування і розвитку потреб. Етапи розвитку потреб. Наукове обґрунтування економічних потреб. Закономірність формування і розвитку потреб: загальні і специфічні засоби і методи формування потреб.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку

Економічна система: сутність, цілі та основні структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Структура продуктивних сил та їх еволюція. Суть і структура економічних відносин. Особливості техніко-економічних, організаційно-економічних і соціально-економічних відносин. Механізм господарювання.

Типи економічних систем: традиційна, ринкова, командно-адміністративна, змішана. Формаційний та цивілізаційний підходи до типізації та порівняння економічних систем суспільства.

Власність як суспільні відносини привласнення. Сутність економічного закону власності та його функції. Внутрішня структура власності. Економічний і юридичний зміст власності, їх взаємозв'язок і суперечності. Об'єкти та суб'єкти власності. Механізм і форми економічної реалізації власності. Об'єктивні умови різноманітних форм власності.

Історичний процес розвитку відносин власності. Класифікація типів, форм і видів власності. Сучасне ринкове господарювання як єдність різноманіття типів, видів і форм власності. Реформування державної власності – основа переходу економіки України до соціального ринкового господарства.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші

Генезис форм організації суспільного виробництва. Натуральне виробництво: сутність, основні форми. Відносини привласнення у натуральному господарстві. Фактори, що обумовлюють еволюцію натурального виробництва в товарне: суспільний поділ праці, економічна відокремленість виробників.

Товарна форма виробництва та її основні риси. Проста і підприємницька форми товарного виробництва: спільні риси та особливості. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства. Суперечності товарного виробництва.

Економічні та неекономічні блага, їх властивості та класифікація. Товар – елементарна форма товарного господарства. Відмінність товару від продукту. Властивості товару: споживча вартість і вартість. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Суперечність товару. Величина вартості. Товарний фетишизм.

Альтернативні теорії формування вартості товарів і послуг. Цінність товару. Корисність товару, її вимір. Закон спадної корисності. Закон вартості, його сутність, функції та еволюція.

Виникнення грошей як історичний процес розвитку форми вартості. Концепції виникнення та суті грошей: металістична та номіналістична теорія. Кількісна теорія грошей. Теорія грошей К.Маркса. Сучасні теорії грошей. Вартість і ціна. Специфіка вартості грошей. Економічна доцільність упровадження паперових грошей.

Функції грошей та їх еволюція. Гроші як відношення присвоєння, власності. Різноманітність форм грошей: товарні, металеві та паперові гроші; кредитні та електронні гроші. Функціональні форми грошей. Особливості функціонування паперових грошей. Демонетизація.

Грошовий обіг та його закони. Грошова маса, її структура та агреговані показники. Закони грошового обігу та грошової маси. Рівновага грошової та товарної мас. Модель І. Фішера.

Грошова система, її основні елементи та типи. Еволюція грошових систем. Види та природа сучасних грошей. Суть і види конвертованості грошей. Засоби регулювання грошового обігу. Кейнсіанство. Монетаризм. Грошові реформи. Грошова реформа в Україні.

Інфляція: сутність, фактори, форми виявлення. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна державна політика.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата

Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Сутність капіталу: його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Теоретичне осмислення сутності капіталу в історії економічної думки. «Монетарне» та «речове» тлумачення капіталу. Теорія «людського» та «інтелектуального» капіталу.

Первісне нагромадження капіталу. Структура авансованого капіталу: особистий та речовий фактори виробництва. Процес самозростання вартості як процес виробництва додаткової вартості. Необхідна і додаткова праця, необхідний та додатковий робочий час. Додаткова вартість.

Наймана праця і капітал як основне виробниче відношення капіталістичного способу виробництва. Постійний та змінний капітал. Норма та маса додаткової вартості. Накопичення капіталу. Органічна будова капіталу. Концентрація та централізація капіталу.

Промисловий капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Сутність промислового капіталу. Кругооборот промислового капіталу. Стадії, форми та функції промислового капіталу. Обороти капіталу, його структура. Основний і оборотний капітал. Швидкість і час обороту капіталу та його складові частини.

Амортизація та відтворення основного капіталу. Фізичний та моральний знос основного капіталу. Амортизаційний фонд як одне із джерел відтворення основного капіталу.

Заробітна плата як ціна товару «робоча сила» та форма розподілу за результатами праці. Функції заробітної плати. Форми та системи заробітної плати. Почасова та відрядна (поштучна) заробітна плата. Тарифна система заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата. Організація заробітної плати в умовах ринкової економіки. Мінімальна заробітна плата. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток

Сутність витрат виробництва та їх види. Витрати живої та уречевленої праці, вартість товару. Класична теорія витрат виробництва, її значення. Неокласична теорія витрат. Відмінність неокласичної теорії витрат виробництва від класичної. Речовий зміст витрат виробництва в умовах традиційного простого товарного виробництва, розвиненого товарного виробництва та в умовах соціально-орієнтованого ринкового господарства.

Основні види витрат виробництва: постійні, фіксовані, загальні, середні, граничні. Взаємозв'язок граничних і середніх витрат; їх практичне значення. Закон спадної віддачі.

Короткостроковий та довгостроковий періоди виробництва та специфіка витрат виробництва. Динаміка витрат виробництва в короткостроковому періоді. Внесок А.Маршалла, Дж.Кларка, П.Самуельсона, К.Р.Маккоонелла у дослідженні категорії «граничні витрати». Концепція граничних витрат. Правило найменших витрат. Собівартість продукції, її види та структура.

Сутність прибутку як економічної категорії у вченні А.Сміта, Д.Рікардо, Ж.Б.Сея, К.Маркса. Прибуток, його норма і напрями використання. Функції прибутку. Види прибутку: бухгалтерський, економічний, нормальний, середній, граничний, монопольний. Норма прибутку. Правило максимізації прибутку.

Доходи підприємства.

Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення

Сутність ринку й альтернативні теорії його визначення. Умови формування і розвитку ринку. Структура національного ринку. Функції ринку. Основні критерії ринкового господарства.

Структура ринкової системи. Основні суб'єкти ринку: домогосподарства, фірми (підприємці), держава, ринкова інфраструктура. Комплексний ринок: ринок капіталу, ринок засобів виробництва, ринок праці, ринок споживчих товарів, ринок цінних паперів, валютний ринок, ринок продуктів інтелектуальної діяльності, «ноу-хау».

Механізм функціонування ринку і його закони. Попит та фактори, що визначають його величину. Закон попиту. Еластичність попиту за ціною і доходом. Пропозиція та фактори, що визначають її величину. Закон пропозиції.

Ринкова рівновага. Рівноважна ціна та рівноважний обсяг товару. Ринковий механізм як механізм економічної реалізації об'єктів власності. Ринкові методи регулювання економіки. Основи ринкових методів регулювання: конкуренція, свобода підприємництва, інформованість суб'єктів ринку, автономність дій, рівноправність.

Ринкова інфраструктура. Основні елементи ринкової інфраструктури.

Функції інфраструктури ринку. Формування інфраструктури ринку в Україні.

Сучасні моделі ринкової економіки: американська, німецька, шведська, французька, японська, південнокорейська, китайська. Особливості функціонування ринку в Україні.

Суть конкуренції, умови її виникнення та розвитку. Закон конкуренції та механізм його дії. Функції конкуренції. Переваги і недоліки конкурентного механізму.

Види і методи конкуренції. Внутрішньогалузева і міжгалузева конкуренція. Досконала (вільна) і недосконала конкуренція. Місце досконалої конкуренції в сучасних умовах господарювання. Основні типи ринкових структур недосконалої конкуренції. Цінова та нецінова конкуренція.

Ціна як економічна категорія. Суть та функції ціни. Теорія цін. Чинники, які впливають на процес ціноутворення. Структура цін. Критерії корисності та витрат у механізмі ціноутворення. Сучасні концепції ціноутворення. Цінова політика. Державне регулювання цін. Цінова стабільність. Система цін. Типи, види та форми цін у сучасній ринковій економіці.

Монополізація економіки: причини, форми, наслідки. Концентрація та централізація капіталу як умови виникнення монополії. Критерії та межі монополізації економіки. Форми монополістичних об'єднань. Фінансово-монополістичні групи: сутність та сучасні проблеми.

Негативні наслідки монополізації економіки. Антимонопольне законодавство і антимонопольна політика.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин

Сутність, види та джерела формування доходів. Види доходу. Принципи і механізм формування факторних доходів. Доходи споживчого призначення. Структура доходів споживчого призначення: - від трудової та підприємницької діяльності; - суспільні та благодійні фонди споживання; доходи від власності. Матеріальна основа мотивації до господарювання: мета, суб'єкти виробничих відносин, об'єкти господарства, економічні інтереси, стимули до діяльності, принципи функціонування механізму.

Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та їх межі. Крива Лоренца і коефіцієнт Джині.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність і процеси маргіналізації населення. Еволюція соціальної структури суспільства.

Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід та прибуток

Підприємництво як форма діяльності суб'єктів ринкового господарства. Зміст, основні принципи, ознаки та функції підприємництва. Теорія підприємництва. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Мотивації підприємницької діяльності.

Валовий дохід і прибуток підприємства, їх формування і розподіл.

Економіко-правові форми підприємництва. Особливості створення підприємств як суб'єктів ринкового господарства в Україні. Ризик у підприємницькій діяльності. Венчурний бізнес. Система франчайзингу. Підприємницькі мережі.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента

Капітал сфери торгівлі. Купецький капітал як історичний попередник промислового і торговельного капіталу. Суть та функції торговельного капіталу. Торговий прибуток: сутність, джерела та механізм утворення. Норма торгового прибутку.

Витрати обігу: особливості, види та джерела відшкодування. Роль витрат обігу у максимізації прибутку. Сучасні форми торговельного підприємництва. Оптова та роздрібна торгівля. Перспективи розвитку роздрібною торгівлі. Товарна біржа. Мета і функції товарної біржі. Типи товарних бірж.

Позичковий капітал. Лихварський капітал як сторичний попередник позичкового капіталу. Генезис, сутність, особливості та джерела утворення позичкового капіталу. Функції позичкового капіталу. Позичковий капітал як власність і функція. Розпад прибутку на підприємницький дохід і відсоток. Позичковий відсоток. Норма позичкового відсотка.

Кредитно-фінансова система як сфера руху позичкового капіталу. Суть та функції кредиту. Банківська система як інфраструктурний елемент ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Банківський прибуток. Валютна біржа. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Механізм купівлі-продажу цінних паперів. Фондова біржа.

Місце і роль сільського господарства у суспільному виробництві, його особливості, суб'єкти і об'єкти підприємництва в аграрному секторі. Організаційно-правові форми господарювання в сільському господарстві.

Рентні відносини. Земельна рентно-економічна форма реалізації земельної власності. Рента та її форми: оренда землі, ціна землі. Види монополії на землю. Монополія на землю як об'єкт господарювання і диференційна земельна рента. Механізм утворення диференційної ренти I та диференційної ренти II. Особливості ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Монополія на землю як на об'єкт власності. Абсолютна земельна рента як економічна форма реалізації власності на землю. Рента у несільськогосподарських галузях. Монопольна рента.

Ринок земельних ресурсів. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі як капіталізована земельна рента. Механізм формування ціни землі. Форми господарювання в сільському господарстві та їх особливості в різних країнах. Особливості концентрації та централізації виробництва і капіталу в сільському господарстві.

Науково-технічна революція і розвиток агропромислової індустрії. АПК: функції і структура. Реформування аграрних відносин, відносин власності на землю в Україні. Державна політика регулювання та підтримка сільськогосподарського виробництва.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми

Суть суспільного відтворення. Види суспільного відтворення: просте, розширене, звужене. Суспільний продукт та закономірності його розширеного відтворення. Відтворення елементів економічної системи. Підрозділи суспільного виробництва та їх взаємозв'язок як матеріально-речової та вартісної форми прояву.

Економічне зростання: суть, чинники. Форми розширеного відтворення: екстенсивна, інтенсивна. Класифікація чинників економічного зростання: прямі і побічні; екстенсивні і інтенсивні. Моделі економічного зростання.

Нагромадження – визначальна форма розширеного відтворення. Джерело нагромадження – національний дохід. Науково – технічна революція та її роль в економічному зростанні. Інвестиції – ключова ланка удосконалення структури виробництва. Ефективність нагромадження. Напрями підвищення ефективності суспільного відтворення в Україні.

Основні показники економічного зростання: валовий внутрішній продукт (ВВП); чистий національний продукт (ЧНП); національний дохід (НД); особистий дохід (ОД); дохід кінцевого використання (ДКВ). Методи виміру валового внутрішнього продукту: метод витрат і метод доходів. Національне багатство і його структура.

Загальна ринкова рівновага: сутність та основні риси. Пропорційність – об'єктивна необхідність для виробництва. Види пропорцій: загальноекономічні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві, територіальні.

Нестабільність загальної рівноваги: сутність, чинники та форми виявлення. Циклічний характер суспільного відтворення в ринковій економіці.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та її регулювання державою.

Економічне зростання: сутність та основні моделі. Фактори економічного зростання. Економічний цикл і його фази. Типологія економічних циклів. Інвестиції як ключова ланка перетворення структури народного господарства та передумов економічного зростання. Циклічність як загальна закономірність динаміки ринкової економіки. Економічний цикл і його фази. Малі і середні цикли в економічному розвитку. Довгі хвилі Н.Д.Кондратьєва. Особливості економічних циклів в сучасних умовах.

Сукупна робоча сила, її структура і відтворення. Зайнятість: сутність і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, неповна зайнятість та рівень безробіття. Види і форми безробіття. Фактори, що обумовлюють безробіття.

Цілі, принципи та механізм державного регулювання зайнятості. Роль держави у регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції

Взаємозв'язок економічної теорії та економічної політики. Еволюція економічних поглядів та роль держави в економіці. Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Кейнсіанська і неокласична моделі регулювання економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Економічні функції держави. Місце і роль держави в командній економіці. Економічні функції держави в сучасній ринковій економіці. Суть і методи антимонопольної політики держави. Цілі і методи антикризової та антиінфляційної політики держави.

Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки. Правові, економічні та адміністративні методи. Прямі та непрямі методи. Фінансово-кредитне регулювання економіки. Види державних програм. Межі ефективності державного регулювання економіки.

Державний сектор та державне підприємництво як спосіб реалізації економічних функцій держави. Суспільні блага і роль держави в забезпеченні ними потреб суспільства. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів та доходу. Трансформація економічних функцій держави в Україні. Особливості ролі держави в розв'язанні проблем перехідної економіки.

Бюджетна система. Економічна природа і функції бюджету. Державний бюджет та позабюджетні фонди. Місцеві бюджети. Джерела формування доходів державного бюджету. Видатки державного бюджету та їх класифікація. Бюджетний дефіцит та способи його покриття. Державний борг, його види та джерела покриття.

Податки: сутність та функції. Податкова система та її структура. Економічна природа та конструкція податків: суб'єкт, об'єкт, джерело, одиниця оподаткування, податкова ставка, податковий оклад, податкові пільги. Залежність податкових надходжень до бюджету від ставок податків (крива Лаффера). Види податків: загальнодержавні і обов'язкові.

Фіскальна політика. Суть та завдання фіскальної політики. Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча фіскальна політика. Обмежувальна фіскальна політика.

Тема 15. Сучасні економічні системи

Основні типи та національні моделі сучасних економічних систем. Зміст ринкової трансформації та реструктуризації економіки. Особливості економічної політики в перехідний період. Основні напрямки формування засад ринкової економіки в Україні. Формування інституційних та економічних умов переходу України до нової системи господарювання. Держава як чинник трансформації, її роль у розв'язанні проблем перехідної економіки.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства.

Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва.

Міжнародна економічна інтеграція та її організаційні форми. Сучасні форми міжнародних економічних відносин.

Світова торгівля: сутність та структура. Теорії міжнародної торгівлі: абсолютних переваг А.Сміта, відносних переваг Д.Рікардо, модель Хекшера-Оліна, парадокс В.Леонтьєва, конкурентних переваг країни М.Портера.

Всесвітній ринок товарів і послуг. Ціноутворення на світовому ринку товарів. Торговельна політика, її види та інструменти. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі. Торговельний баланс країни. Міжнародний рух капіталів і механізм його регулювання.

Зміст і структура світової валютної системи. Валютні курси. Валютні ринки.

Міжнародна міграція робочої сили і світовий ринок праці.

Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство та її зовнішньоекономічні пріоритети.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем

Сучасна глобалізація світогосподарських зв'язків і виникнення економічних проблем людства. Глобалізація як тенденція соціально-економічного розвитку. Природа глобальних проблем сучасності та їх класифікація. Економічні основи та передумови вирішення глобальних проблем.

Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем людства.

Економічна безпека України і шляхи її підвищення в умовах глобалізації світогосподарських зв'язків. Вплив глобальних проблем на економічний розвиток України. Глобалізація і проблеми подолання технологічного розриву, відновлення культурного та наукового потенціалу економіки України.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента год.
1	2	3
Знати особливості становлення та основні етапи розвитку політичної економії, еволюцію трактування предмета економічної теорії. Знати структуру сучасної економічної теорії.	Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ	
	Лекція №1.	2
	План лекції 1. Становлення і основні етапи розвитку політичної економії. 2. Предмет економічної теорії та еволюція його трактування.	2
	Лекція №2.	
	План лекції 1. Функції політичної економії. 2. Економічні категорії та економічні закони, їх сутність, види. 3. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.	
	Література Основна: 2, 3, 4, 5 Додаткова: 8, 9, 11, 13, 14, 17, 18	
	Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою: 1. Проблеми визначення предмета економічної теорії в працях українських економістів. 2. Внесок М.І. Туган-Барановського у розвиток світової економічної думки. 3. Теоретична система Дж.М. Кейнса та її вплив на світову економічну думку. 4. Роль економічної теорії у формуванні нового економічного мислення людини. 5. Сучасний монетаризм як економічна доктрина та межі її використання в економічній політиці України.	6
	Практичне заняття №1	
	Питання до заняття 1. Загальна характеристика провідних шкіл та течій економічної думки. 2. Структура сучасної економічної теорії. 3. Методи пізнання економічних процесів та явищ. 4. Місце політичної економії в системі економічних наук.	2

<p>Знати сутність та структуру суспільного виробництва, основні фактори суспільного виробництва та розуміти їх взаємозв'язок; показники, що характеризують ефективність суспільного виробництва.</p>	<p>Тема2. ВИРОБНИЦТВО МАТЕРІАЛЬНИХ БЛАГ І ПОСЛУГ. ПРОДУКТ І ХАРАКТЕР ПРАЦІ Лекція №3.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виробництво як основа життя та розвитку суспільства. 2. Сутність і структура суспільного виробництва. 3. Основні фактори суспільного виробництва та їх взаємозв'язок. 4. Ефективність виробництва: її сутність, економічні та соціальні показники. <p>Література Основна: 2, 4, 7, 8 Додаткова: 9, 10, 11, 12</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні тенденції розвитку і змін структури суспільного виробництва. 2. Інформація як найважливіший сучасний фактор соціально-економічного прогресу. 3. Рівень життя населення як соціальний показник ефективності суспільного виробництва. 	<p>5</p>
	<p>Практичне заняття № 2.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст і структура суспільного виробництва. 2. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок. 3. Фактори виробництва та їх класифікація. Виробнича функція. 4. Сутність ефективності виробництва та основні напрямки її підвищення. 	<p>2</p>
<p>Знати суть та структуру економічних потреб суспільства, сутність та класифікацію економічних інтересів. Розуміти зміст економічного закону зростання потреб, єдність і суперечності в системі інтересів суспільства.</p>	<p>Тема3. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА ІНТЕРЕСИ Лекція №4.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні потреби: їх сутність та види. 2. Теорії потреб. 3. Благо як засіб задоволення потреб. Корисність благ. 4. Економічні інтереси: їх сутність та види. <p>Література Основна: 4, 6, 8 Додаткова: 10, 11, 14</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виробництво і потреби: діалектичний взаємозв'язок і взаємодія. 2. Сучасні тенденції розвитку та формування раціональних потреб людини. 3. Роль економічних потреб і інтересів в мотивації підприємницької діяльності людини. 	<p>5</p>

	Практичне заняття № 3.	2
	<p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть та структура економічних потреб суспільства. 2. Економічний закон зростання потреб. 3. Сутність та класифікація економічних інтересів, їх суб'єкти. 4. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного розвитку. 	
Знати сутність економічної системи, її структуру та особливості національних моделей економічних систем, сутність власності, обґрунтувати місце власності в економічній системі. Ознайомитись з формаційним та цивілізаційним підходами до періодизації суспільного розвитку.	<p>Тема4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УСТРІЙ СУСПІЛЬСТВА. ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ТА ЗАКОНИ ЇЇ РОЗВИТКУ</p> <p style="text-align: center;">Лекція № 5</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна система: її сутність, мета й основні структурні елементи. 2. Національні моделі економічних систем 3. Сутність та місце власності в економічній системі. 4. Роль людини в економічній системі. <p>Література Основна: 2, 3, 4, 7 Додаткова: 9, 12, 13, 14</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні аспекти сучасної постіндустріальної цивілізації. 2. Новітні тенденції розвитку відносин власності в розвинутих країнах заходу. 3. Реформування відносин власності в Україні. 4. Національні моделі сучасної ринкової економіки (американська, німецька, японська, шведська). 	6
	Практичне заняття № 4.	2
	<p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формаційний і цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку. 2. Типи економічних систем та їх еволюція 3. Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти власності. 4. Види і форми власності та форми господарювання. 	

<p>Знати основні форми організації суспільного виробництва, умови виникнення товарного виробництва та його роль в економічному розвитку суспільства. Розуміти альтернативні теорії формування вартості товарів та послуг, закон вартості, його сутність, функції та еволюцію. Знати концепції виникнення та суті грошей.</p>	<p>Тема 5. ТОВАРНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА. ТОВАР І ГРОШІ Лекція №6.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми організації суспільного виробництва. 2. Закон вартості, його сутність, функції та еволюція. 3. Виникнення та сутність грошей. Специфіка вартості грошей. 	2
	<p>Лекція №7.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Грошовий обіг і його закони. 2. Грошова система: її структурні елементи й основні типи. 3. Інфляція: її сутність, причини, види і соціально-економічні наслідки. <p>Література Основна: 4,6 Додаткова: 10, 11, 13, 14,19, 20</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гроші як розвинута форма товарних відносин. 2. Сучасні монетаристські теорії грошей. 3. Створення і розвиток грошової системи в Україні. 4. Вплив грошей на перебіг макроекономічних процесів в Україні. 5. Зміна золота в сучасних умовах. 6. Особливості інфляційних процесів в Україні. 7. НТР як основа розвитку та інтенсифікації суспільного виробництва. 	6
	<p>Практичне заняття № 5.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Натуральне господарство. Сутність і основні риси товарного виробництва. 2. Економічні та неекономічні блага. Товар і його властивості. 3. Виникнення та сутність грошей. Функції грошей та еволюція їх розвитку. 4. Грошовий обіг та його закони. 5. Грошова система, її основні елементи та типи. 6. Суть, причини, види інфляції та її соціально-економічні наслідки. 	2

Знати сутність капіталу та генезис його трактування, сутність заробітної плати, її структуру та основні форми. Розуміти процес кругообороту та обороту промислового капіталу. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.	<p>Тема 6. КАПІТАЛ: ПРОЦЕС ВИРОБНИЦТВА І НАГРОМАДЖЕННЯ. НАЙМАНА ПРАЦЯ І ЗАРОБІТНА ПЛАТА Лекція 8.</p> <p>План лекції 1. Сутність капіталу та генезис його трактування. 2. Функціональні форми капіталу. 3. Кругооборот і оборот промислового капіталу.</p> <p>Лекція 9.</p> <p>План лекції 1. Основний і оборотний капітал. 2. Сутність заробітної плати, її структура та основні форми. 3. Номінальна і реальна заробітна плата.</p> <p>Література Основна: 3, 4, 6, Додаткова: 10, 12, 13, 14, 16, 20</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою: 1. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. 2. Порівняльна характеристика основних точок зору на сутність капіталу у світовій економічній думці. 3. Людський та інтелектуальний капітал як сучасні головні передумови нагромадження суспільного багатства. 4. Амортизація як фактор і форма функціонування і відтворення основного капіталу. 5. Первісне нагромадження капіталу, та його особливості в перехідній економіці. 6. Особливості приватизаційних процесів у становленні ринку капіталів в Україні. 7. Роль фіктивного капіталу у становленні ринку капіталів. 8. Становлення нового класу власників та його вплив на формування ринку капіталів.</p>	6
	<p>Практичне заняття № 6.</p> <p>Питання до заняття 1. Капітал як економічна категорія товарного виробництва. 2. Капітал як продуктивна сила суспільства. Людський капітал. 3. Основний і оборотний капітал. Оборот капіталу та його швидкість. 4. Амортизація та відтворення основного капіталу. 5. Винагорода за працю. Мінімальна заробітна плата та її критерії.</p>	2

Знати суть, види і структуру витрат виробництва, сутність економічного та бухгалтерського прибутку. Розуміти особливості динаміки витрат виробництва.	<p>Тема 7. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК Лекція № 10.</p> <p>План лекції 1. Суть, види і структура витрат виробництва. 2. Собівартість продукції, її суть та структура.</p> <p>Лекція № 11.</p> <p>План лекції 1. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. 2. Проблема прибутковості у функціонуванні підприємств України в сучасних умовах.</p> <p>Література Основна: 2, 4, 5, 7, Додаткова: 10, 11, 12,13</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою: 1. Концепції витрат виробництва і прибутку та їх сучасне трактування. 2. Трансформація торговельного підприємництва на базі урізноманітнення форм власності. 3. Структура та динаміка товарообігу споживчих товарів як показники рівня життя населення. 4. Взаємозв'язки та взаємодія у функціонування торговельного і позичкового капіталу й грошової і товарної функціональних форм промислового капіталу в ринковій національній економіці.</p>	5
	<p>Практичне заняття № 7.</p> <p>Питання до заняття 1. Види витрат виробництва та особливості їх динаміки. 2. Ціна товару: її суть та структура. 3. Бухгалтерський і економічний прибуток. 4. Маса і норма прибутку.</p>	2
Знати поняття ринку та умови його функціонування. Розуміти інституціональні основи становлення і функціонування ринкової економіки. Вміти розраховувати коефіцієнти цінової еластичності попиту та	<p>Тема 8. РИНОК, ЙОГО СУТЬ І ФУНКЦІЇ. МОДЕЛІ РИНКУ. КОНКУРЕНЦІЯ І ЦІНОУТВОРЕННЯ Лекція №12.</p> <p>План лекції 1.Поняття ринку та умови його функціонування, основні суб'єкти ринку. 2.Функції ринку у суспільно-відтворювальному процесі. 3. Роль та функції інфраструктури ринку.</p> <p>Лекція №13.</p> <p>План лекції 1. Конкуренція: суть та роль у ринковій економіці. 2. Основні типи ринкових структур недосконалої конкуренції. 3. Негативні наслідки монополізації економіки. Антимонопольна політика та антимонопольне законодавство.</p> <p>Література Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 7 Додаткова: 12, 13, 14, 15, 16</p>	2
		2

<p>пропозиції та здійснювати їх аналіз.</p>	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади становлення ринкових відносин. 2. Сутність і структура господарського механізму сучасної ринкової економіки. 3. Ринок як економічний простір і інфраструктурна система суспільного виробництва. 4. Ринок як сигнальна кон'юнктурно-економічна система. 5. Взаємодія попиту і пропозиції з ціною. Еластичність попиту і пропозиції. 6. Організаційно-технічна, фінансово-кредитна та науково-дослідна інфраструктура ринку. 7. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. 8. Конкуренція як форма реалізації демократизму товарного ринку. 9. Соціальне ринкове господарство: теоретична модель та практична реалізація. 10. Немонополізований сектор і його роль у сучасній ринковій економіці. 11. Природний монополізм та державне регулювання функціонування відповідних монополістичних структур. 	<p>5</p>
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття № 8.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ринкове господарство як невід'ємна складова товарного виробництва. 2. Класифікація ринків. 3. Попит та пропозиція як елементи ринкового механізму. 4. Еластичність попиту та пропозиції. 5. Сутність та основні елементи інфраструктури ринку. 6. Види конкуренції і методи конкурентної боротьби. 7. Сутність, причини виникнення та форми монополізму. 8. Антимонопольне регулювання економіки в Україні. 	<p>2</p>
<p>Знати особливості функціонування домогосподарства, як суб'єкта ринкових відносин, його цілі, функції та види економічної активності. Знати особливості</p>	<p>Тема 9. ДОМОГОСПОДАРСТВО В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН <p style="text-align: center;">Лекція №14.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин, його цілі та функції. 2. Доходи домогосподарств та їх джерела. 3. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца і коефіцієнт Джині. 4. Витрати домогосподарств та їх структура. 5. Роль держави у перерозподілі доходів і забезпеченні соціального захисту населення. <p>Література Основна: 2, 3 Додаткова: 9, 11, 12, 13</p> </p>	<p>2</p>

<p>функціонального та персонального розподілу доходів. Розуміти необхідність та сутність системи соціального захисту населення.</p>	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою: 1. Доходи від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. 2. Формування і розподіл доходів у системі соціального захисту населення. 3. Основні положення реформування пенсійної системи в Україні. 4. Соціальний захист населення. 5. Система соціального захисту населення в трансформаційній економіці України.</p>	5
	<p align="center">Практичне заняття № 9.</p> <p>Питання до заняття 1. Сутність та види економічної активності домогосподарства. 2. Розподіл доходів між домогосподарствами. Функціональний та персональний розподіл доходів. 3. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. 4. Витрати на споживання. Заощадження домогосподарств. 5. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення.</p>	2
<p>Знати організаційно-економічні форми та види підприємств, суть, умови та види підприємницької діяльності. Розуміти функціонування системи франчайзингу та венчурного бізнесу.</p>	<p>Тема 10. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ТОВАРОВИРОБНИК. ВАЛОВИЙ ДОХІД І ПРИБУТОК Лекція № 15.</p> <p>План лекції 1. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки, його цілі та функції. 2. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності, його структура. 3. Суть, умови та види підприємницької діяльності. 4. Венчурний бізнес та система франчайзингу.</p> <p>Література Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8 Додаткова: 12, 13</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою: 1. Мотивація поведінки підприємства в умовах ринкового господарювання. 2. Економічні періоди функціонування підприємства. 3. Стратегія підприємства в умовах досконалої та недосконалої конкуренції.</p>	5

	Практичне заняття № 10.	2
	<p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно-економічні форми та види підприємств. 2. Валовий дохід і прибуток підприємства, їх формування і розподіл. 3. Ризик у підприємницькій діяльності. 4. Економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. 	
<p>Розуміти особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональну структуру. Знати джерела позичкового капіталу та кредитний механізм його функціонування; зміст, структуру та специфіку аграрних відносин. Розуміти механізм утворення земельної ренти. Вміти розраховувати ціну землі.</p>	<p>Тема 11. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА І ФУНКЦІОНУВАННЯ КАПІТАЛУ. ФОРМИ ПРИБУТКУ, ПРОЦЕНТ І РЕНТА</p> <p style="text-align: center;">Лекція №16</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція торговельного капіталу. 2. Джерела позичкового капіталу та кредитний механізм його функціонування. Позичковий процент. 	2
	<p style="text-align: center;">Лекція №17</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Акціонерно-корпоративний капітал. Ринок цінних паперів. 2. Зміст, структура та специфіка аграрних відносин. Земля як фактор виробництва. 3. Агропромислова інтеграція та агропромисловий комплекс. <p>Література Основна: 4, 6, 8 Додаткова: 11, 12, 13, 14</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Генезис і сучасний стан сфери обігу в ринковій економіці. 2. Розвиток теорії торговельного підприємництва у світовій економічній думці. 3. Позичковий відсоток, його норма та динаміка. Межі коливання. 4. Аграрне виробництво як особлива сфера витрат праці і вкладання капіталу. 5. Перетворення відносин власності в аграрному секторі економіки України. 6. Агропромисловий комплекс України: сучасний стан та шляхи розвитку. 7. Розподіл та використання земельної ренти як земельного доходу. 8. Розвиток агробізнесу як фактор ринкового реформування аграрного сектора економіки України. 	6

	Практичне заняття № 11.	2
	<p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Торговельний капітал в сучасній ринковій економіці. Функції торговельного капіталу. 2. Витрати товарного обігу і торговельний прибуток. 3. Кредит як форма руху позичкового капіталу. 4. Суть, джерела та основні форми кредиту. 5. Земельна рента, її форми та механізм утворення. 6. Орендна плата та її структура. 7. Ринок земельних ресурсів. Попит та пропозиція на землю. Ціна землі. 8. Сучасні проблеми реформування та розвитку сільського господарства в Україні. 	
Знати сутність та розуміти багатогранність процесу суспільного відтворення. Знати основні показники національного рахівництва та вміти їх розраховувати.	Тема 12. СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ. СУСПІЛЬНИЙ ПРОДУКТ І ЙОГО ОСНОВНІ ФОРМИ	
	Лекція №18.	2
	<p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та багатогранність процесу суспільного відтворення. 2. Типи відтворення. 3. Концептуальні засади системи національних рахунків. 	
	Лекція №19.	2
	<p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні показники національного рахівництва в системі національних рахунків. 2. ВВП та методи його розрахунку. 3. Національне багатство та його структура. <p>Література Основна: 2, 3, 4, 6, 7, 8 Додаткова: 9, 12, 14</p>	
	<p>Самостійна робота студентів</p> <p>Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трансферні платежі: їх суть та значення. 2. Динаміка ВВП в Україні. 	6
	Практичне заняття № 12.	
	<p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільний продукт та закономірності його розширеного відтворення. 2. Валовий внутрішній продукт, його суть та методи обчислення. 3. Номінальний та реальний ВВП. 4. Сутність розподілу та перерозподілу національного доходу. 	2

<p>Знати сутність економічного зростання, циклічності. Розуміти роль держави у регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили. Вміти розраховувати рівень безробіття та рівень зайнятості населення. Вміти обґрунтовувати соціально-економічні наслідки безробіття.</p>	<p>Тема 13. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК. ЗАЙНЯТИСТЬ, ВІДТВОРЕННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВОЮ</p> <p style="text-align: center;">Лекція № 20.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічне зростання: сутність та його типи. 2. Основні моделі економічного зростання. 3. Циклічність як загальна закономірність динаміки ринкової економіки. <p style="text-align: center;">Лекція № 21.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сукупна робоча сила, її структура і відтворення. 2. Ринок праці як регулятор зайнятості та особливості його функціонування. 3. Роль держави у регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили. <p>Література Основна: 3, 4, 5 Додаткова: 10, 14,21</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фактор економічного зростання. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. 2. Великі цикли та довгі хвилі Н.Д. Кондратьєва. 3. Проблеми циклів і криз в трансформаційній економіці України. 4. Фінансові та структурні кризи в економіці. 5. Економічне зростання і система макроекономічних показників. 6. Сучасні проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні. 	<p style="text-align: center;">6</p>
	<p style="text-align: center;">Практичне заняття № 13.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інвестиції як ключова ланка перетворення структури народного господарства та передумов економічного зростання. 2. Економічний цикл і його фази. Типологія економічних циклів. 3. Соціально-економічний зміст і форми прояву зайнятості. 4. Сутність, види та форми безробіття, його соціально-економічні наслідки. 5. Цілі, принципи та механізм державного регулювання зайнятості. 	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>Знати особливості господарськог о механізму як складової економічної системи, його функції та типи. Знати сутність податків та їх класифікацію. Розуміти необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки.</p>	<p>Тема 14. ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕХАНІЗМ У СИСТЕМІ СУСПІЛЬНОГО ВІДТВОРЕННЯ. ДЕРЖАВА ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНІ ФУНКЦІЇ Лекція №22.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Господарський механізм як складова економічної системи, його функції та типи. 2.Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. 3.Форми і методи державного регулювання економіки. 4.Державний сектор економіки та державне підприємництво як спосіб реалізації економічних функцій держави. <p>Література Основна: 3, 4, 6, 8 Додаткова: 10, 13, 14</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості державного регулювання економіки в перехідний період. 2. Суть і методи антимонопольної політики держави в перехідній економіці. 3. Цілі і методи антиінфляційної політики держави. 4. Співвідношення державного і ринкового механізму регулювання економіки. 	<p>6</p>
	<p>Практичне заняття № 14.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні моделі регулювання економіки (кейнсіанська, неокласична) та умови їх використання. 2. Держава як суб'єкт економічної системи. Економічні функції та роль держави в різних економічних системах. 3. Бюджет та податки як інструмент державного регулювання економіки. Крива Лаффера. 4. Структура сучасної кредитної системи та особливості формування банківської системи в Україні. 	<p>2</p>
<p>Знати основні типи та національні моделі сучасних економічних систем. Розуміти необхідність переходу економіки України до</p>	<p>Тема 15. СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ. Лекція № 23.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні передумови і необхідність переходу економіки України до ринкових відносин. 2. Формування інституційних та економічних умов переходу України до нової системи господарювання. 3. Держава як чинник трансформації, її роль у розв'язанні проблем економіки. <p>Література Основна: 4, 6, 8 Додаткова: 10,12, 13, 14, 16</p>	<p>2</p>

ринкових відносин, та обґрунтувати основні засади її формування.	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Криза та розпад командно-адміністративної системи та необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкової економіки. 2. Концепції переходу постсоціалістичних країн до ринкової економіки. 3. Основні параметри відкритості української економіки в сучасних умовах. 4. Головні інституціональні зміни, що відбуваються в сучасній економіці України. 5. Роль держави у становленні і розвитку ринкової економіки в Україні. 	6
	<p align="center">Практичне заняття № 15.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні типи та національні моделі сучасних економічних систем. 2. Зміст ринкової трансформації та реструктуризації економіки. 3. Основні напрямки формування засад ринкової економіки в Україні. 	2
Знати передумови виникнення, сутність та етапи становлення світового господарства, основні форми сучасних міжнародних економічних відносин. Вміти обґрунтувати і проблеми інтеграції України у світове господарство та її зовнішньоекон	<p>Тема 16. СУТЬ І СТРУКТУРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА. ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.</p> <p align="center">Лекція № 24.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови виникнення, сутність та етапи становлення світового господарства. 2. Міжнародна економічна інтеграція і основні форми сучасних міжнародних економічних відносин. 3. Форми МЕВ. 	2
	<p align="center">Лекція № 25.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Міжнародна торгівля і особливості її розвитку в сучасних умовах. 5. Міжнародна міграція робочої сили і міграційна політика. 6. 7. Проблеми інтеграції України у світове господарство та її зовнішньоекономічні пріоритети. 	2
	<p>Література Основна: 4, 6, 7 Додаткова: 9, 10, 11, 12, 14, 17</p>	

омічні пріоритети.	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародна економічна інтеграція як сучасний етап розвитку світового господарства. 2. Міжнародна торгівля і особливості її розвитку в сучасних умовах. 3. Теорії зовнішньоторгової політики та їх еволюція. 4. Торговельний баланс як відображення економічного стану України. 5. Сучасні тенденції розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин. 	5
	<p align="center">Практичне заняття № 16.</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. 2. Основні риси та сучасна структура світового господарства. 3. Світовий ринок товарів і послуг: сутність, структура, тенденції розвитку. Торговельна політика та її еволюція. 4. Сутність, структура та роль світової валютної системи. 5. Причини, форми і тенденції міжнародної міграції робочої сили. 6. Необхідність і шляхи інтеграції України у світове господарство. 	2
Знати сутність глобалізації світогосподарських зв'язків. Розуміти природу глобальних проблем сучасності та їх класифікацію, вплив глобальних проблем на економічний розвиток України.	<p>Тема 17. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ</p> <p align="center">Лекція №26.</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасна глобалізація світогосподарських зв'язків і виникнення економічних проблем людства. 2. Економічні основи та передумови вирішення глобальних проблем. 3. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем людства. 4. Економічна безпека України і шляхи її підвищення в умовах глобалізації світогосподарських зв'язків. <p>Література Основна: 3, 4, 7, 8 Додаткова: 9, 11, 14</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальні світові тенденції та їх вплив на економіку України. 2. Концепція ноосфери В.І. Вернадського та формування глобальної економіки. 3. Глобалізація і суспільство: прогнози наслідків розвитку. 4. Економічна глобалізація світу. 5. Глобалізація виробництва. 6. Глобалізація торгівлі та фінансів. 	5

	Практичне заняття № 17.	2
	Питання до заняття 1. Глобалізація як тенденція соціально-економічного розвитку. 2. Природа глобальних проблем сучасності та їх класифікація. 3. Вплив глобальних проблем на економічний розвиток України.	
	Аудиторна робота	86
	Самостійна робота	94
	Разом	180

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Білецька Л. В. Економічна теорія: (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка) : навч. посібник / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Центр учбової літератури, 2009. 688 с.
2. Економічна теорія. Політекономія : навч. посібник / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, О. В. Семененко ; за заг. ред. В. М. Семененка, Д. І. Коваленка. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Центр учбової літератури, 2011. 428 с.
3. Економічна теорія. Політекономія : підручник / В. М. Тарасевич, О. Ю. Бобровська, В. К. Лебедева та ін. ; за ред. В. М. Тарасевича. К. : Знання, 2012. 206 с.
4. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2012. 702 с.
5. Економічна теорія: Політекономія : навч. посібник / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, О. В. Семененко ; за заг. ред. В. М. Семененка та Д. І. Коваленка. К. : Центр учбової літератури, 2010. 360 с.
6. Економічна теорія: Політекономія : підручник / В. Д. Базилевич, В. М. Попов, К. С. Базилевич, Н. І. Гражєвська. – 6-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання-Прес, 2007. 719с.
7. Політична економія : підручник / Ю. В. Ніколенко, В. Я. Бобров, Л. С. Лісогор та ін. ; за ред. Ю.В.Ніколенко. К. : Центр учбової літератури, 2009. 632с.
8. Щетинін А. І. Політична економія : підручник / А. І. Щетинін. К. : Центр учбової літератури, 2011. 480 с.

Додаткові

9. Державне антимонопольне регулювання : підручник / за ред. В. Д. Лагутіна ; [В. Д. Лагутін, Ю. І. Боровик, О. В. Вертелева, А. Г. Герасименко, Л. С. Головка, Л. І. Дідківська, Н. В. Квіцинська, Л. Г. Кузьменко, А. І. Медведєв та ін.]. К. : КНТЕУ, 2015. 480 с.
10. Економічна теорія : навч. посібник / [Л. М. Касьяненко, В. В. Назаров, Л. А. Савченко, М. В. Глух, М. М. Касьяненко, Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Манзюк, Т. В. Рябокіль]. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2015. Систем. вимоги: Acrobat Reader. Режим доступу: [http://10.0.2.150/docs/CUL/Ekonomichna teoriya Kasyanenko 2015.pdf](http://10.0.2.150/docs/CUL/Ekonomichna%20teoriya%20Kasyanenko%202015.pdf).
11. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : навч. посібник / [Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Мартиненко, М. М. Теліщук, М. А. Корж, В. В. Нікончук, Т. В. Рябокіль, М. О. Скорик]. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2015. Систем. вимоги: Acrobat Reader. Режим доступу: [http://10.0.2.150/docs/CUL/Ekonomichni teorii Matseluh 2015.pdf](http://10.0.2.150/docs/CUL/Ekonomichni%20teorii%20Matseluh%202015.pdf).

12. Козак Ю. Г., Шаповал С. С., Кіро О. С., Заєць М. А., Барановська М. І., Боденчук Л. Б., Кравченко Є. В., Коноводченко Л. Я., Захарченко О. В., Курмиженко В. В. *Основи економічної теорії: навч. посібник / за ред. Ю. Г. Козака, С. С. Шаповал. Електронні дані. Київ: Центр учбової літератури, 2012. Систем. вимоги: Acrobat Reader. Режим доступу: http://10.0.2.150/docs/CUL/Osnovi_ekonom_teorii_Kozak2012.pdf.*
13. Козак Ю. Г., Шаповал С. С., Кіро О. С., Заєць М. А., Барановська М. І., Боденчук Л. Б., Кравченко Є. В., Коноводченко Л. Я., Захарченко О. В., Курмиженко В. В. *Основи економічної теорії: навч. посібник / за ред. Ю. Г. Козака, С. С. Шаповал. К.: Центр учбової літератури, 2012. 264 с. + Електронна копія.*
14. Мацелюх Н. П., Максименко І. А. *Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 382 с.*
15. Сардак С. Е. *Трансформація гео економічних інтересів суб'єктів глобальної макроекономічної політики. Економіка & держава. 2015. № 8. С. 10–12.*
16. Смовженко Т., Багратян Г., Кравченко І. *Макроекономічна політика України в 2014-2019 рр.: банківська і фінансова сфери. Вісник Національного банку України. 2014. №10. С.20–24.*
17. Соколовська А. М. *Фіскальна політика в Україні та її макроекономічні наслідки. Фінанси України. 2014. №11. С.17–32.*
18. Сорокіна Л. В. *Макроекономічні передумови зміни вартості капіталу: монетарний аспект. Актуальні проблеми економіки. 2011. №11. С.78–85.*
19. Чумак П. О. *Макроекономічна ситуація в Україні: регіональний аспект. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2011. №3-4. С.188–195.*
20. Штань М. *Макрофінансова політика в умовах глобальних дисбалансів. Банківська справа. 2018. № 3-4. С. 69–76.*
21. Якубенко В.Д. *Базисні інститути у трансформаційній економіці: Монографія. К: КНТЕУ, 2004. 252с.*

Інтернет - ресурси

22. www.bank.gov.ua – Національний Банк України.
23. www.ukrstat.gov.ua – Державний комітет статистики України
24. www.me.gov.ua – Міністерство економіки України
25. www.kmu.gov.ua – Урядовий портал
26. www.rada.gov.ua - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України